

О.О. Островець, доцент, АЦЗУ, Д.О. Білоконський, слухач, АЦЗУ

**ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО ПОЖЕЖНОГО
НАГЛЯДУ З ПІДРОЗДІЛАМИ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З
ПОЖЕЖАМИ**

(представлено д-ром техн. наук. В.М. Комяк)

В статті обґрунтовані процесуальні та організаційні форми взаємодії органів ДПН з підрозділами ОВС при розслідуванні злочинів, пов'язаних з пожежами. Визначені основні принципи, способи та умови цієї взаємодії.

Постановка проблеми полягає у тому, що злочинне порушення протипожежних вимог являє собою небезпечні злочини, що наносять шкоду здоров'ю та життю людей, збитки усім формам власності підприємств, установ та організацій, а також майну громадян.

Тому сьогодні актуальною є взаємодія органів ДПН з іншими підрозділами ОВС при розслідуванні злочинів, пов'язаних з пожежами з метою координації, управління, профілактики та контролю за рівнем протипожежного стану та обстановки на території України.

Аналіз останніх досягнень і публікацій. Характеристику і обґрунтованість взаємодії служб органів Міністерства внутрішніх справ України і органів Державного пожежного нагляду Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи щодо розкриття та розслідування злочинів, пов'язаних з пожежами можна знайти в роботах [1-4].

Постановка задачі та її розв'язання. Відповідно до ст. 3 Конституції України людина, її здоров'я, честь та гідність, недоторканість та безпека визнаються в державі найвищою соціальною цінністю [1]. Права та свободи людини, а також їх гарантії визначають зміст та спрямованість діяльності держави. Країна відповідає перед людиною за свою діяльність, забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Для розкриття злочинів, пов'язаних із пожежами, органи ДПН (як орган дізнання) та слідства відповідно до чинного кримінального та кримінально-процесуального законодавства здійснюють оперативно-розшукові заходи, перевірки та виконують слідчі дії, спрямовані на виявлення і закріплення доказів, установлення причин виникнення пожеж, а також їх обставин та умов, що сприяли їх виникненню, виявлення осіб, причетних до вчинення злочину, притягнення винних до відповідальності згідно з вимогами чинного законодавства, забезпе-

---

чення відшкодування матеріальних збитків, заподіяних потерпілим особам [3].

Взаємодія органів ДПН з підрозділами ОВС можна розглядати як засновану на законах та інших нормативних актах сумісну діяльність суб'єктів, що мають різну компетенцію та спеціалізацію, а також мають різний рівень знань в галузі криміналістики, оперативно-розшукової діяльності, кримінального права та процесу, яка спрямована на досягнення загальної мети – попередження, розкриття та профілактики злочинів, злочинних порушень вимог пожежної безпеки, встановлення об'єктивної істини та забезпечення правильного застосування закону [4].

Незважаючи на значимість організації взаємодії органів ДПН з підрозділами ОВС, багато її аспектів не одержали належного рішення і стан розробки цих проблем відстає від нестатків практики.

У юридичній літературі виділяють процесуальні та організаційні форми взаємодії. Перша регламентується законом, друга – відомчими нормативними актами. Безумовно, подібний розподіл впливає на пізнавальну та практичну цінність, дозволяє вірно визначити значення результатів взаємодії. Разом з тим, таке розмежування, як і будь-яке інше, є умовним, оскільки процесуальні форми взаємодії знаходять більш детальне регулювання у нормативних відомчих актах, а організаційні - визначені та регламентовані законом. Поняття «форми взаємодії» часто плутають з поняттям «способи взаємодії». Так деякі науковці визначають форми взаємодії як способи співробітництва, які забезпечують узгоджений характер діяльності, конкретні засоби зв'язку між суб'єктами правових відносин, називаючи також взаємний обмін інформацією взаємодіючих суб'єктів.

На наш погляд взаємодію неможна тлумачити тільки як окремі способи зв'язку. Поняття форми є більш широким ніж поняття способу. Форма – це спосіб організації чогось, тип, устрій. Форма взаємодії, як спосіб організації, включає до себе комплекс способів та прийомів взаємодії, систему зв'язків та правовідносин взаємодіючих суб'єктів.

Принципами взаємодії органів ДПН з підрозділами ОВС при розслідуванні злочинів, пов'язаних з пожежами є: суворе дотримання усіма учасниками взаємодії вимог закону та відомчих нормативних актів; забезпечення охорони правопорядку, прав і свобод громадян, інтересів власників об'єктів, третіх осіб та держави; відповідальність слідчого чи працівника органу дізнання за своєчасне і якісне прийняття рішень за фактом пожежі; розмежування функцій суб'єктів з урахуванням їх компетенції, характеру пізнань в науці, техніці або спеціальності, сил та засобів, комплексне їх використання, забезпечення процесуальної самостійності органів ДПН; самостійність органу дізнання у виборі засобів та методів оперативно-розшукової діяльності у

межах чинного законодавства; безперервність в організаційній роботі щодо попередження, профілактики, розкриття та розслідування злочинів; узгоджене планування слідчих дій і оперативно-розшукових заходів у відповідності до закону; активне використання передових методик, наукових та технічних досягнень у попередженні, розкритті та розслідуванні пожеж; забезпечення конфіденційності та нерозголошення даних досудового слідства й оперативно-розшукової діяльності при розслідуванні злочинів, пов'язаних з пожежами [3].

Названі принципи взаємодії конкретно проявляються у окремих способах взаємодії, основними з яких є: взаємний обмін отриманою інформацією; сумісне обговорення отриманих даних; розробка найбільш вірогідних версій про здійснений злочин; визначення слідів дислокації слідів злочину; сумісне планування заходів; надання експертами, спеціалістами, криміналістами необхідних консультацій, довідок, пояснень з питань, які потребують спеціальних пізнань; сумісне виконання окремих операцій; узгоджене за метою роздільне виконання кожним із суб'єктів різних взаємопов'язаних операцій; сумісна оцінка отриманих даних або вивчення знайдених матеріальних слідів злочину, а також визначення їх достовірності, відносності та допустимості до справи; аналіз ходу розслідування, евристичний пошук та моделювання слідчо-криміналістичних комбінацій, сумісне їх планування та здійснення.

Умовами, що забезпечують успішне здійснення взаємодії є: підготовка необхідних науково-технічних засобів для здійснення сумісної діяльності та своєчасного прибуття на місце події; підтримка кожним з суб'єктів в ході здійснення заходів атмосфери взаємодопомоги; комунікабельна поведінка взаємодіючих суб'єктів; виключення духу суперництва, конкуренції, прагнення до лідерства; взаєморозуміння між учасниками; уміння кожним з них долати психологічні перепони.

Найбільш розповсюдженою формою взаємодії органів ДПН з органами дізнання та досудового слідства є сумісне виконання ними слідчих дій. Окрім функцій дізнання, інспектор ДПН може залучатися у якості спеціаліста у відповідності до ст. 128¹ Кримінально-процесуального кодексу України (далі - КПК України) для надання допомоги слідчому у зборі та дослідженні доказів [2].

Робота щодо виявлення причин та умов вчинення злочину та розробка пропозицій щодо їх усунення може виконуватись за допомогою призначення пожежно-технічної експертизи (ст.ст. 75, 77, 196-203 КПК України).

Згідно ст. 114 КПК України орган ДПН при проведенні дізнання виконує усі доручення та вказівки слідчого, які надаються у письмовій формі і є обов'язковими до виконання у 10-денний термін. Слід зазначити, що у відповідності до ст. 104 КПК України у випадку передачі кри-

---

мінальної справи, яка була порушена органом дізнання слідчому та невстановлення особи, яка скоїла злочин, орган дізнання продовжує виконувати оперативно-розшукові заходи до розкриття злочину, не чекаючи вказівок слідчого та сповіщаючи його про отримані результати [2].

Висновки: Визначено, що результативність правильно організованої та ретельно налагодженої взаємодії залежить від узгодженої та професійної роботи усіх підрозділів та служб, що веде до швидкого розкриття злочинів, встановлення об'єктивної істини за справою. Обґрунтовано, що розвиток науково-технічних засобів, удосконалення правових та організаційних засад взаємодії дозволяють вже сьогодні суттєво підвищити ефективність такої роботи та розглядаються як найважливіший резерв не тільки підвищення кількості розкриття злочинів, але й укріплення гарантій захисту прав та законних інтересів громадян, інтересів власників об'єктів, суспільства та держави від злочинних посягань; забезпечення охорони встановленого в країні правопорядку та запобігання новим злочинам.

ЛІТЕРАТУРА

- 1 Конституція України, 1996.
- 2 Науково-практичний коментар до Кримінально - процесуального кодексу України. – К.: А.С.К., 2005. – 1056 с.
- 3 Про взаємодію органів внутрішніх справ України та органів державного пожежного нагляду МНС України в попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів, пов'язаних із пожежами. Наказ МНС / МВС України від 26 серпня 2003 р. № 943/302.
- 4 І.Я. Кріса, В.Г. Палюх, С.В. Белан, Ю.М. Михайлов, Г.В. Штангей. Дізнання у справах про пожежі: Навчальний посібник - Харків: АЦЗУ, 2005 - 213 с.

Стаття надійшла до редакції 27.03.2006 р.